

BOTON DONYA KAMU OYUNU İLGİLENDİREN UZAYDA İSTASYON KURMA SEROVENİN ACIKLI İÇ YOZO

UZAY GEMİSİNDE NELER OLDU ?

Dünya çevresindeki uçuşlarının onüçüncü gününde Rus Uzay İstasyonu «Salut»un Kosmonotları küçük bir eğlence tertişlemişlerdi. Gerçi Georgiy Dobrowolski, 44, Wladislaw Wolkow, 35, ve Viktor Pazayew «Soyuz 9» daki arkadaşlarının dünya rekorunu daha kıramamışlardı, fakat bugünkü kutlamanın başka önemli bir nedeni vardı : Pazayew 38 yaşına basıyordu. Prawda'nın yazdığına göre bu yaş günü ziyafetinde «nefis kozmik yemekler» olarak dil, tüp içinde yoğurt ve çerez olarak da ceviz ve şekerlenmiş meyve vardı. Kozmonot grubunun şefi ve şaka etmeği pek seven Üsteğmen Dobrowolski, dünyadaki kontrol istasyonuna şu haberi veriyordu : «Bütün istasyonu araştırdık, fakat votka diye birşey bulamadık.» Bunun yerine uzay uçucuları doğum gününü erik suyu ile kutladılar.

11 gün sonra, yani dünya çevresinde tüm 382 dönüşten sonra, yeryüzüne döndüler ne yazık ki ölü olarak. Onların bu acıklı sonu «Science-fiction» romanlarının sonlarına benziyordu, zira kozmonotlar, hiç olmazsa Moskova'dan verilen haberlerden anlaşılacağına göre, dünya dışında ve sebebi daha tam anlaşılamayan bir şekilde ölmüşlerdi.

Dünya yörüngesinden çıkıp dünyaya dönüşün bütün ayrıntılarını yöneten o karışık teknik, görünüşe göre mükemmel çalışmıştı, ilk önce dönüş kapsüllü istasyondan hiçbir arıza göstermeden çözülebilmişti, bunu, yuvarlak saatte 28 000 kilometrelik dönüş hızının firenlenmesi ve atmosferin dar dönüş koridorundan Kazakistan'ın o geniş arazisindeki iniş yeri doğrultusunda giriş ve yeryüzünün birkaç metre üstündeyken fren roketlerinin ateşlenmesi izlemişti.

Fakat yeryüzündeki iniş istasyonunun yardımcı mürettebatının, kapsülün üstündeki pencereyi açar açmaz, korkudan gözleri fal taşı gibi açılıverdi. Kozmonotların üçü de koltuklarında hareketsiz oturuyorlardı, yüzlerinde mutlu bir gülümseme vardı ve herhangi bir uğraşının eseri bile yoktu.

Daha o sabah gazeteler «Salut» yörünge istasyonunda herşeyin programa uygun ve mükemmel olduğundan bahsetmişler ve uçuşun devam edeceğini yazmışlardı. Felâketten 6 saat sonra —sabahın 8.13ünde— Radyo Moskova birden bire programını durdurmuş ve matem müziğinin çerçevelediği özel bir şekilde dinleyicilerine feci haberi bildirmişti. Kozmonot Wladimir Michailowicz Kamarow, Soyuz 1 ile beraber düşüp öldüğü zaman 1967 de, paraşüt sistemi iyi çalışmamış ve bu korkunç haber halka oniki saat sonra bildirilmişti.

Uzay istasyonundan yaptıkları birçok televizyon yayınları dolayısıyla hemen hemen herkesin tanıdığı ve sevdiği bu üç kozmonotun ölümü doğuda büyük matem gösterilerine sebep oldu. Batıda da gazetelerin birçoğu bu esrareniz ölümün sebeplerini araştırmaya sayfalarını tahsis ettiler. Ruslar felâket hakkında pek fazla ikna edici bilgi vermemişler ve Kremlin'de gömülen üç kozmonotun otopsisinin de bittmiş olduğunu söylemişlerdi. Alınabilen bütün bilgi bu kadardı.

Bazı bilginlerin kanısına göre kozmonotlar, 24 gün yer çekiminin bulunmadığı bir durumda yaşadıkdan sonra, dünyasal koşullara döner dönmez karşılıklarına çıkan yerçekimi kuvvetinin şiddetine dayanamamışlardı, ya da yörüngesel istasyonda buldukları zaman belirgen ve özel bir jimnastikle kendilerini duruma alıştıran kozmonotlar, frenleme sırasında insan vücudunun ağırlığının birden bire 8 katına çıktığı o kısa zaman içinde buna tahammül edememişlerdi.

Amerikan kozmonotları görünüşe göre, dönüşlerinde dünyasal çevre koşullarına kendilerini uydurmakta herhalde pek fazla zahmet çekmemişlerdi. Apollo astronotları dünyaya dönüşlerinden sonra çoğunca dim dik ve sallanmadan kendilerini alıp götürecek helikoptere biniyorlardı. Rus arkadaşları ise bu yeniden alışma durumundan çok kez yakınmışlardı. Tam da «Soyuz 11» kozmonotlarının ölüm gününde meselâ Pravda Kozmonot Boris Yegozow'un bu problemleri üzerindeki görüş-

lerini yayınlıyordu. İki arkadaşı ile beraber Vosod-uzay gemisinde dünyanın çevresinde yörüngeye girmiş olan astronot; «çekimsizliğe bir insanın tamamiyle alışabilmesi 1-2 gün sürer. Bu sırada adeta insana başı aşağı gelecek şekilde asılmış gibi bir his gelir. Uzayda dolaşmak, dönüştürme ki o yerçekimine yeniden alışmak olmasaydı, ne kadar güzel olurdu! Her halde yerçekimine yeniden alışmak çekimsizliğe alışmaktan kat kat güçtür», demektedir.

Özellikle dünya çevresinde 18 gün kadar Soyuz 9 kozmonotlarının bu yüzden durumları pek feci idi: Yeryüzüne döner dönmeyiz, koltuklarından kaldırılmak zorunda kaldılar, 2 hafta hiç yürüyemediler ve bir haftada kötürümler gibi ancak öne eğilmiş olarak yürüyebildiler.

Amerikalıların daha iyi antreman yapmış olmaları yüzünden Rus arkadaşlarına nazaran bu çekim koşullarından daha az müteessir olmalarına imkân yoktur. Biri-

cik mümkün görünen şey, Houston'daki uzay uçuş hekimlerinin çekimsizlik hakkında Rus doktor arkadaşlarından daha fazla esaslı bilgilere sahip olmalarıdır. Bu sayede örneğin, Amerika uzay uçuş uzmanları Rus arkadaşlarına nazaran uzay koşulları sırasında insan vücudunda vukubulan kalsiyum azalmasına karşı daha etkili müdahalelerde bulunabilmektedirler.

Amerikan uzmanları bu bakımdan Soyuz 11'in üç astronotunun bir yeniden dünyaya giriş şokundan öldüklerine inanmaktadır. NASA, dünya etrafında dönecek ve Ruslarınkine benzeyen bir uzay istasyonu projesini Rus Salut teşebbüsüne rağmen plânlamağa devam etmektedir. Amerikan uzay laboratuvarı «Skylab»ın içinde astronotlar 1973 ten başlayarak, felâkete uğrayan Rus kozmonotlarından uzayda kalışlarından çok daha uzun zaman kalacaklardır: İlk önce 28 gün, daha sonra 56 gün.

STERN'den

1970'LERDEKİ UZAY OLAYLARININ TAKVİMİ

1971	Apollo 14, Apollo 15 Aya insanlı uçuş Mars yörüngesinde uçuş Fransanın işbirliğiyle atılacak uygulama uydusu
1972	Apollo 16, Apollo 17 Aya insanlı uçuş Dünya kaynakları teknoloji uydusu Sinkron Meteoroloji Uydusu
1973	Skylab (Gök laboratuvarı) deneysel uzay İstasyon; 3 kişi tarafından 8 haftaya kadar sürecek 3 gidip geliş; güneşin gözlemlenmesi; dünya kaynakları deneyi; insanların uzaydaki faydalı iş yapma yeteneğinin belirlenmesi. Uygulama teknoloji uydusu.
1974	Merkür-Venüs yakınından geçiş, Jüpiter yakınından geçiş Hindistan eğitimsel televizyon deneyi Atlantik hava deneyi.
1975	Merkür yörüngesine kadar Helios uçuşu, güneşten yaklaşık 45 milyon kilometre (Federal Almanya)
1970	Viking Mars inisi
Ortası	Veri röle uydusu
ve sonu	İlk Dünya küresel hava deneyi Venüs keşifleri Jüpiter ve öteki gezegenlere büyük tur Kutup dünya gözlem uydusu Uzay gidip geliş deneyleri ve operasyonel uçuşlar İnsanlı araştırma ve uygulama modelleri
1970	Uzay çekisi (romorkörü)
ve	Uzay İstasyonu
sonrası	Aya yapılan insanlı uçuşların tekrar ele alınması Marsa insanlı uçuş ve dünyaya dönüş.